

УДК 343.9.018

В. М. Дрьомін

ДІЯЛЬНІСНА МЕТОДОЛОГІЯ У ВИВЧЕННІ ЗЛОЧИННОСТІ

Теорія діяльності, яку започатковано філософами XIX – першої половини XX ст., використовується в багатьох гуманітарних науках, набуваючи полідисциплінарного характеру. У другій половині XX ст. проблематика діяльнісного підходу була особливо популярною. Філософські аспекти діяльності розроблялися такими вченими, як Г.С. Батищев, О.Г. Дробніцький, Є.В. Ільєнко, М.К. Мамардашвілі, Г.П. Щедровицький, Є.Г. Юдін та інші. Психологічну теорію діяльності досліджували С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонт'єв, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, В.В. Давидов та інші науковці. Сформувалася так звана «радянська школа» психології діяльності, що користувалася великою популярністю серед закордонних дослідників. Діяльнісний підхід дозволив ученим відійти від схоластичних міркувань про перевагу «соціалістичного способу життя» та створити основу для вивчення проблеми людини в наукових філософських концепціях на провідне місце. Розглянемо деякі положення теорії діяльності, методологічно важливі для кримінологічної теорії й розуміння феномена злочинності.

Загально визнано, що основною формою людської активності є практична діяльність, спрямована на задоволення різноманітних потреб, перетворення матеріального світу, суспільних відносин і самої особистості. Твердження про те, що людина формується в процесі біопсихологічної та соціальної еволюції, основою якої є діяльність у різних її формах, можна визнати аксіомою [1]. Оскільки виникнення й розвиток соціальних систем є продуктом людської активності, злочинність у широкому соціальному контексті реалізується через прояв цієї активності – діяльність людини. Отже, аналіз злочинної поведінки як одного з найпоширеніших видів соціальної активності не можливий без звернення до соціальних і психологічних аспектів категорії «діяльність» [2].

У радянській кримінології одним із перших до психологічних аспектів злочинної діяльності звернувся А.Ф. Зелінський, якого цілком справедливо можна назвати основоположником діялісної теорії у вітчизняній кримінології. Перші його роботи з названої проблематики було опубліковано ще в 70-ті рр. XX ст. [3]. У них, як і в більш пізніх працях, обґрунтовувалася необхідність вивчення злочинної поведінки не як окремих розрізнених фактів злочинів у біографії конкретної особи, а як системної послідовності поведінкових актів, спрямованих на досягнення конкретних результатів [4]. У межах дослідження психології рецидиву злочинів автор зробив спробу довести наявність прогнозованої послідовності людських вчинків, що розглядаються ним як злочинна діяльність [5].

У книзі «Кримінальна психологія» А.Ф. Зелінський розглянув злочинну діяльність у взаємозв'язку таких категорій, як «людська активність», «поведінка», «діяльність». Діяльність – це різновид поведінки й форма прояву активності. Поняття «діяльність» співвідноситься з «активністю» так само, як вид із родом. Діяльність має системний характер і підпорядковується загальній мотивації в ме-

жах єдиної програми поведінки, полягає в зміні й перетворенні зовнішнього світу та самого діяча [6].

Теорію предметної діяльності використовував А.Н. Костенко під час побудови концепції кримінального свавілля. Автор розглядає предметну діяльність як основу людської взаємодії та стверджує, що відносини між людьми опосередковуються предметами, що мають форму власності. А.Н. Костенко стверджує: «Соціопсихологічна анатомія свавілля полягає в тому, що відсутність участі людини в обміні предметами чи ідеями як «мінової вартості» приводить до того, що соціологічний і психологічний елементи її особистості, тобто її предметне буття та її свідомість, проявляються у вигляді сваволі та ілюзій, у тому числі й кримінального свавілля. Відповідно, цим детермінується та регулюється довільна поведінка, зокрема й кримінальна» [7].

На думку академіка О.М. Леонтєва, у самому понятті діяльності вже імпліцитно міститься поняття її предмета. Учений пише: «Вираз «безпредметна діяльність» позбавлений будь-якого сенсу. Діяльність може здаватися безпредметною, проте наукове дослідження діяльності наполегливо вимагає відкриття її предмета. При цьому предмет діяльності постає двоєко: первинно – у своєму незалежному існуванні як такий, що підкорює себе й перетворює діяльність суб'єкта, а вдруге – як образ предмета, як продукт психічного відображення його властивостей, що здійснюється в результаті діяльності суб'єкта та інакше реалізуватися не може» [8].

У сучасній вітчизняній кримінології, на наш погляд, не приділено достатньої уваги дослідженню злочинності як предметної діяльності. У раніше опублікованих роботах нами було зроблено спробу актуалізувати це питання в контексті системного аналізу злочинності. Зазначалося, що злочинність, являючи собою результат особливої за своїми мотивами, метою й морально-правовими оцінками предметної діяльності, виступає лише одним із проявів людської активності та перебуває в закономірних зв'язках з іншими видами діяльності людини. Предметний характер злочинної діяльності проявляється в конкретних потребах, цілях і мотивах, що є важливою обставиною для характеристики злочинності як різновиду соціальної активності. Цей вид діяльності не єдиний для особистості та перебуває у взаємозв'язку з іншими видами активності, властивими певній людині, іншим людям і соціальним групам. Яким чином вони між собою пов'язані? Ці зв'язки є випадковими чи закономірними? Відповіді на ці питання багато в чому визначають розуміння злочинності, її системного характеру й механізму функціонування [9]. Згодом такий підхід ми застосовували під час дослідження економічної, організованої, корупційної, податкової злочинності [10].

Помітним кроком уперед у розвитку цієї концепції став аналіз підходів до злочинності, здійснений професором А.П. Закалюком у «Курсі сучасної української кримінології». Автор усебічно проаналізував поняття «активність», «поведінка», «діяльність» і також дійшов висновку, що соціальний феномен злочинності має змістовну предметність, яка виявляється в діяльній кримінальній активності частини членів суспільства [11]. Слід звернути увагу на таку думку професора Г.М. Горшенкова: «Унікальність явища злочинності полягає в тому, що воно розглядається як форма предметного світу, як спосіб, ступінь пізнання цього світу,

відображеного в сутності злочинності, її внутрішніх властивостях і відносинах. Складність взаємозв'язків злочинності обумовлена складністю тих сутностей і процесів, які не просто її оточують у предметному світі, а детермінують або самі детермінуються нею» [12].

Злочинність не є певним особливим видом людської активності, не перебуває за межами соціальної діяльності, а сама є діяльністю, виявляючись у тій чи іншій формі в повсякденному житті людей. З кримінологічною метою важливо підкреслити, що основною, або конституюючою, характеристикою діяльності є її предметність [13]. «Зміна обставин» можлива лише через предметну діяльність, як наголошують філософи [14]. Ця теза повною мірою стосується аналізу злочинної діяльності, що виявляється в широкому спектрі конкретних злочинних діянь.

Для розуміння природи кримінальної активності, що виявляється в конкретних злочинних діяннях, важливим є чітке усвідомлення того, що предметна діяльність не означає обов'язкову наявність предмета в змісті речі або іншого об'єкта матеріального світу. Це питання докладно досліджував В.Є. Кемеров. Зокрема, він писав: «Діяльність стає можливою тільки за наявності людини як предметного суб'єкта діяльного контакту, зміни, процесу. Лише предметний суб'єкт має змогу привести в дію предметні засоби, вивести їх зі зв'язків «логіки речей» і примусити рухатися у формах діяльності. Предметність діяльності міститься не лише в тому, що людина має справу з предметами, а насамперед у тому, що вона – це предметний суб'єкт, який може по-різному пов'язувати й перетворювати предмети, пристосовуючи їх до різних ситуацій і потреб, надавати їм форми, яких вони від природи не мають, відроджувати в них сили та здібності, закладені в них іншими людьми» [15].

Більшість осіб, які скоїли злочини, не є соціально ізольованими суб'єктами суспільних відносин та не «замикаються» в певній особливій кримінальній субкультурі. Винятком можуть бути окремі злочинні групи, для членів яких злочинна діяльність є основним способом життя. Загалом особи, які вчиняють кримінально карані діяння, входять до системи реальних і найрізноманітніших суспільних відносин. Для одних злочин суперечить їхній життєвій диспозиції, для інших є результатом специфічних ціннісних орієнтацій і соціальних установок. Усі види правомірної активності людини тією чи іншою мірою можуть поєднуватися зі злочинними формами поведінки. Людина опиняється в стані складного мотивованого вибору того чи іншого варіанта поведінки.

Науковці стверджують, що мотивована поведінка є результатом дії двох чинників: особистісного та ситуативного. Під особистісним фактором розуміють мотиваційні диспозиції особистості (потреби, мотиви, установки, цінності), а під ситуативним – зовнішні умови, які оточують людину (поведінка інших людей, стосунки, оцінки, реакції оточення, фізичні умови тощо). Виділяють два типи мотивації та відповідні їм два типи поведінки: 1) зовнішню мотивацію (*extrinsic motivation*) і, відповідно, зовні мотивовану поведінку (*extrinsic motivated behavior*); 2) внутрішню мотивацію (*intrinsic motivation*) і, відповідно, внутрішню мотивовану поведінку (*intrinsic motivated behavior*) [16].

Неважко помітити, що злочинна діяльність, яку розуміють як мотивовану предметну активність людини, у сучасних умовах об'єднує обидві сторони моти-

ваційного процесу. В основі формування мотивів лежать ті чи інші потреби. Самі по собі потреби у своїй абсолютній більшості, якщо вони не є патологічними, не можуть бути «суспільно небезпечними», а тим більше – «протиправними». Однак способи їх задоволення можуть набувати саме такого характеру. Таким чином, злочинність загалом відображає особливості задоволення певних потреб людини в межах певного різновиду її предметної діяльності. Саме тому А.І. Долгова визначає злочинність як «соціальне явище, яке полягає у вирішенні частиною населення своїх проблем із винуватим порушенням кримінально-правової заборони» [17].

Дискусійним питанням в інтерпретації злочинності за допомогою теорії діяльності є визначення співвідношення між злочинами, які мають характер поодиноких вчинків, імпульсивних рухів, випадкових дій тощо, та діяльністю із системною послідовністю поведінкових актів, спрямованих на досягнення конкретних результатів. Чи можна вважати діяльністю злочин, що виявився в імпульсивній дії, наприклад у вигляді відповідної реакції на протиправні дії?

Слід визнати, що «діяльнісна» концепція злочинності не є всеосяжною. Ця наукова конструкція може бути використана під час аналізу практично всіх навмисних і необережних злочинів, за винятком так званих «реактивних» злочинів. Хоча статистика не містить відомостей про кількість реактивних злочинів через складність їх ідентифікації, дослідники відзначають відносно невелику кількість таких злочинів та тенденцію до її зростання. Реактивні й імпульсивні злочини мають, безумовно, умисний, мотивований характер, проте переважно позбавлені ознак злочинної діяльності [18].

У цьому разі потрібно розмежовувати психологічний зміст поняття «діяльність», який використовується в аналізі поведінки конкретного індивіда, і соціальний зміст діяльності, що розуміється як соціальна практика. Імпульсивний рух тіла, який отримав кримінально-правову оцінку як злочин, не вписується в концепцію злочинної діяльності індивіда в соціальному сенсі, хоч і може бути наслідком його психологічних якостей та життєдіяльності в цілому як цілісної особистості. Як різновид масової соціальної практики подібні види людських вчинків також є дуже поширеними.

Водночас очевидно, що подібні діяння тісно пов'язані із соціально значущою предметною діяльністю конкретної людини та її внутрішніми переживаннями, емоціями, потребами. Доречно згадати, що академік О.М. Леонтьєв стверджував: «Необхідно розрізняти, з одного боку, безпредметні стеничні, астеничні стани, а з іншого – власне емоції та почуття, породжені співвідношенням предметної діяльності суб'єкта з його потребами й мотивами. <...> У зв'язку з аналізом діяльності досить вказати на те, що предметність діяльності породжує не лише предметний характер образів, а й предметність потреб, емоцій і почуттів. Процес розвитку предметного змісту потреб не є однобічним. Інший його бік полягає в тому, що й сам предмет діяльності відкривається суб'єкту як відповідність тій чи іншій його потребі. Таким чином, потреби спонукають діяльність і керують нею з боку суб'єкта, проте вони здатні виконувати ці функції за умови, що вони є предметними» [19]. Не всі види злочинів можуть мати характер діяльності у вузькому психологічному її значенні, однак усі злочини, у тому числі емоційно забарвлені (наприклад, убивство, вчи-

нене в стані сильного душевного хвилювання), обумовлюються певним предметом діяльності. Необережні злочини, на відміну від реактивних, мають стійкі ознаки поширеної предметної діяльності та соціальної практики. Не випадково в останні роки в країні реєструється до двадцяти відсотків необережних злочинів.

А.П. Закалюк цілком справедливо вказує на те, що необережні злочини скоюють у певному соціальному середовищі, для якого характерні конкретні форми людської активності й діяльності. Зокрема, він виділяє природне середовище, у якому людина діє за схемою «людина – природа», та суспільно організоване середовище, у якому людина здійснює певні види професійної діяльності (експлуатація транспорту, обслуговування техніки, надання медичних, комунальних послуг тощо) [20].

Необережні злочини, як правило, відбуваються в межах того чи іншого виду людської діяльності у зв'язку з виконанням певних функцій. Лише незначна кількість таких діянь має виключно ситуативний характер і пов'язується з домінуючим впливом зовнішніх обставин. Таким чином, ми можемо зробити висновок, що фактично весь масив злочинів постає як соціальна практика людей та виявляється в конкретній предметній діяльності.

Діяльність може бути індивідуальною й колективною. Усю практичну діяльність зі зміни й перетворення природи, соціуму та власної життєдіяльності людина здійснює в співпраці, у кооперації з іншими людьми. Тому ставлення людей як суб'єктів практичної діяльності до перетворюваної ними реальності завжди передбачає також реальну взаємодію людей у процесі цього перетворення. Такі відносини охоплюються поняттям «колективна діяльність».

Організована злочинність дає підстави говорити про колективну злочинну діяльність. Так звана «корпоративна злочинність» також має ознаки колективної злочинної діяльності. Водночас важливо підкреслити, що колективну злочинну діяльність не можна розглядати як просте кількісне розширення індивідуальної діяльності. Мова йде про взаємообумовлену діяльність різних суб'єктів, що передбачає специфічні форми комунікації. Іншими словами, людина включається в наявну систему колективної діяльності, у соціальний обмін предметними діяльностями, у тому числі в обмін між кримінальними та некримінальними видами діяльності. У контексті різноманітності кримінальної активності можна сказати, що мільйони людей у світі, які здійснюють кримінально карані діяння, не завжди є вільними у виборі певного варіанта поведінки, оскільки пов'язані різними видами колективної діяльності, серед яких досить поширеними є також кримінальні.

У сучасних соціальних науках спільним намірам, переконанням і практичній діяльності приділено незначну увагу, хоча поняття соціальних практик можна розкрити лише на основі ідеї колективної інтенціональності (*інтенціональність – намір, покладення*). Колективна інтенціональність становить основу стандартних соціальних практик і соціальних інститутів та є центральною для онтології соціального світу, тому що основна частина соціальної реальності конструюється колективно [21].

У сучасному суспільстві домінує колективна діяльність. Більше того, ця діяльність набуває глобального характеру, що пов'язується з глобалізацією економіки,

політики, усіх сфер суспільного життя. Створення транснаціональних корпорацій, міжнародних концернів, політичних і юридичних організацій, численних акціонерних підприємств тощо сприяє тому, що їх учасники стають суб'єктами колективної діяльності. Не завжди така діяльність здійснюється в точній відповідності до закону. Наприклад, масштабні фінансові «піраміди» налічують тисячі громадян.

Юридичні особи як господарюючі суб'єкти часто не лише стають активними суб'єктами злочинної діяльності, а й залучають до неї своїх співробітників, багато з яких свідомо приймає рішення про участь у незаконних діях і фактично стає співучасниками колективної злочинної діяльності. Системна корупція в таких сферах, як управління, освіта, охорона здоров'я, судова й правоохоронна діяльність тощо, є переважно негласним «договором» про спільну (колективну) злочинну діяльність.

Так формується колективна кримінальна психологія – різновид нового колективістського мислення на основі асоціальних цінностей. Істотний вплив на поведінку індивіда чинять колективні (корпоративні) цінності. Регулятором колективістської поведінки стали так звані корпоративні «правила гри». З'явилася корпоративна культура, колективна мотивація. Не випадково в соціальній психології та соціології багато уваги приділено термінам «команда», «людина команди» тощо. Природною в такій ситуації є поява колективних суб'єктів злочинної діяльності. Названі феномени лежать в основі інституціоналізації злочинності.

Предметність злочинності виявляється в тому, що злочинність чинить зворотний вплив на суспільство. Механізм зворотного впливу заснований на тому, що злочинна діяльність є глибоко імплементованою в соціальну тканину суспільства – економічні, політичні, соціальні відносини. Мільйони колишніх і нинішніх злочинців впливають на функціонування суспільства як активні учасники одночасно багатьох соціальних практик. Злочин, пов'язаний із порушенням основоположних прав людини, заподіює матеріальну та моральну шкоду.

Предметність злочинності обумовлює її самодетермінацію. Самодетермінація злочинності можлива тому, що в соціумі існує певна діяльність (у цьому разі – злочинна), яка тісно пов'язується з іншими видами діяльності. Самодетермінація злочинних форм поведінки здійснюється через взаємообумовленість різних видів діяльності, які здійснює та або інша людина (діяч). Один вид предметної діяльності породжує інший вид предметної діяльності. Відбувається обмін діяльностями. Такі зв'язки ми називаємо зв'язками «розвитку» й «породження» [22].

Злочинна діяльність одних індивідів спричиняє таку поведінку інших людей, які виявляються залежними від цієї діяльності. Формується хибне коло. Люди ведуть злочинний спосіб життя, створюють злочинне середовище існування, яке самі не лише конструюють, а й відтворюють за рахунок інших людей. У кримінологічному розумінні відтворення злочинності постає як соціальний процес, уособлюючи безперервно тривалі цикли обміну результатами предметної діяльності.

Розглядаючи злочинність як різновид предметної діяльності, що виявляється в системі інших видів соціальної активності, можна знайти пояснення таких широко розповсюджених видів злочинності, як «блокомірцева» (економічна, посадова), корислива (розкрадання майна, шахрайство, вимагання тощо), насильницька

(вбивство, тілесні ушкодження), політично мотивована насильницька (тероризм, захоплення заручників) та інші.

Викладене дозволяє зробити висновок, що оскільки злочинна діяльність фактично «вбудовується» в систему реальних суспільних відносин, то її аналіз не можливий без розуміння суті практичної діяльності людей. Такий підхід вимагає по-новому поглянути не лише на механізм відтворення та поширення злочинності, а й на проблему попередження злочинності в контексті зміни практичних видів діяльності людини.

Література

1. Каган М.С. Человеческая деятельность (опыт системного анализа) / М.С. Каган. – М. : Политиздат, 1974. – 328 с. ; Кууси П. Этот человеческий мир / П. Кууси. – М. : Прогресс, 1988. – 368 с.
2. Дремін В.Н. Преступность как социальная практика и предметная деятельность / В.Н. Дремін // Наукові праці Одеської національної юридичної академії / за ред. С.В. Ківалова. – О. : Юридична література, 2006. – Т. 5. – С. 251–261 ; Дремін В.Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества : [монография] / В.Н. Дремін. – О. : Юридическая литература, 2009. – 616 с.
3. Зелінський А.Ф. Поняття «преступна діяльність» / А.Ф. Зелінський // Советское государство и право. – 1978. – № 3. – С. 98–100 ; Зелінський А.Ф. Некоторые вопросы квалификации преступной деятельности / А.Ф. Зелінський // Труды ВШ МВД СССР / под ред. В.А. Михайлова. – Волгоград, 1979. – Вып. 11. – С. 27–32.
4. Зелінський А.Ф. Злочинна діяльність: поняття та відповідальність / А.Ф. Зелінський // Радянське право. – 1991. – № 12. – С. 19–21 ; Зелінський А.Ф. О понятии преступной деятельности / А.Ф. Зелінський // Проблемы укрепления законности в условиях проведения реформ : матер. науч.-практ. конф. – Владикавказ, 1991. – С. 56–58.
5. Зелінський А.Ф. Рецидив преступлений (структура, связи, прогнозирование) / А.Ф. Зелінський. – Х. : Вища школа, 1980. – 152 с.
6. Зелінський А.Ф. Криминальная психология : [науч.-практ. изд.] / А.Ф. Зелінський. – К. : Юринком Интер, 1999. – 240 с.
7. Костенко А.Н. Криминальный произвол (социопсихология воли и сознания преступника) / А.Н. Костенко. – К. : Наукова думка, 1990. – 147 с.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с. ; Леонтьев А.Н. Деятельность и личность / А.Н. Леонтьев // Вопросы философии. – 1974. – № 4. – С. 87–97 ; Леонтьев А.Н. Деятельность и личность / А.Н. Леонтьев // Вопросы философии. – 1974. – № 5. – С. 65–78 ; Леонтьев А.Н. О значении понятия предметной деятельности для психологии / А.Н. Леонтьев // Материалы XX Международного психологического конгресса (Япония, г. Токио, 13–19 августа 1972 г.) / под ред. Б.Ф. Ломова, Е.В. Шороховой, Э.А. Фарапоновой. – М. : Наука, 1974. – С. 51–62.
9. Дремін В.Н. Современные стратегии предупреждения преступности / В.Н. Дремін // Актуальні проблеми держави та права : зб. наук. праць / за ред. С.В. Ківалова. – О. : Юридична література, 1994. – Вып. 1. – С. 170–175 ; Дремін В.Н. Преступность как объект системного анализа / В.Н. Дремін // Актуальні проблеми держави та права : зб. наук. праць / за ред. С.В. Ківалова. – О. : Юридична література, 2000. – Вып. 7. – С. 255 ; Дремін В.Н. Преступность как социальная практика и предметная деятельность / В.Н. Дремін // Наукові праці Одеської національної юридичної академії / за ред. С.В. Ківалова – О. : Юридична література, 2006. – Т. 5. – С. 251–261.
10. Дремін В.Н. Преступность и ее организованные формы как социальная практика / В.Н. Дремін // Информационное обеспечение противодействия организованной преступности : сб. науч. статей / под ред. М.Ф. Орзиха, В.Н. Дремін. – О. : Феникс, 2003. – С. 12–25 ; Дремін В.Н. Коррупционная практика: актуальные вопросы уголовно-правового воздействия / В.Н. Дремін // Правовые проблемы противодействия организованной преступности : сб. науч. статей / под ред. М.Ф. Орзиха, В.Н. Дремін. – О. : Феникс, 2005. – С. 99–109.
11. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : в 3 кн. / А.П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007. – Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 2007. – 424 с.

12. Горшенков Г.Н. Политический режим, средства массовой информации и преступность / Г.Н. Горшенков // Политический режим и преступность / под ред. В.Н. Бурлакова, Ю.Н. Волкова, В.П. Сальникова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – С. 122–156.
13. Дремин В.Н. Преступность как социальная практика и предметная деятельность / В.Н. Дремин // Наукові праці Одеської національної юридичної академії / за ред. С.В. Ківалова – О. : Юридична література, 2006. – Т. 5. – С. 251–261.
14. Новоселова И.А. Субъектность и деятельность / И.А. Новоселова // Философские дескрипты : сб. статей. – Барнаул : Изд-во Алтайского ун-та, 2002. – Вып. 2. – С. 178–187.
15. Кемеров В.Е. Предметная деятельность – принцип развития общественных отношений / В.Е. Кемеров // Философия. Люди. Жизнь. – Екатеринбург, 1997. – С. 37.
16. Чирков В.И. Самодетерминация и внутренняя мотивация поведения человека / В.И. Чирков // Вопросы психологии. – 1996. – № 3. – С. 116–132.
17. Долгова А.И. Преступность, ее организованность и криминальное общество / А.И. Долгова. – М. : Российская криминологическая ассоциация, 2003. – 572 с.
18. Зелинский А.Ф. Криминальная психология : [науч.-практ. изд.] / А.Ф. Зелинский. – К. : Юринком Интер, 1999. – 240 с.
19. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с.
20. Закалюк А.П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика : в 3 кн. / А.П. Закалюк. – К. : Ін Юре, 2007. – Кн. 2 : Криминологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. – 2007. – 712 с.
21. Tuomela R. Collective Acceptance, Social Institutions and Social Reality / R. Tuomela // American Journal of Economics and Sociology. – 2003. – Vol. 62. – № 1. – P. 132.
22. Зелинский А.Ф. Преемственность криминогенных ситуаций при рецидиве преступлений / А.Ф. Зелинский, В.Н. Дремин // Проблемы правоведения : Республиканский межведомств. науч. сб. / под ред. Л.Л. Потаркиной. – Вып. 40. – К. : Вища школа, 1979. – С. 87–91.

Анотація

Дрьомін В. М. Діяльнісна методологія у вивченні злочинності. – Стаття.

Автор проаналізував злочинність у взаємозв'язку таких категорій, як «людська активність», «поведінка», «діяльність». Злочинність розглядається як різновид предметної діяльності. Зазначається, що злочинність виступає лише одним із проявів людської активності та перебуває в закономірних зв'язках з іншими видами діяльності людини.

Ключові слова: злочинність, поведінка, предметна діяльність.

Аннотация

Дремин В. Н. Деятельностная методология в изучении преступности. – Статья.

Автор проанализировал преступность во взаимосвязи таких категорий, как «человеческая активность», «поведение», «деятельность». Преступность рассматривается как разновидность предметной деятельности. Отмечается, что преступность выступает лишь одним из проявлений человеческой активности и находится в закономерных связях с другими видами деятельности человека.

Ключевые слова: преступность, поведение, предметная деятельность.

Summary

Dryomin V. M. Activity methodology in studying crime. – Article.

The author analyzes crime within the interrelation of such categories as “human activity”, “behavior”, “activity”. Crime is regarded as a type of purposeful activity. It is stated that crime is only a manifestation of human activity and is in natural relationship with other human activities.

Key words: crime, behavior, objective activity.